

ΤΡΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΚΛΗΡΟΔΟΤΗΣΕΝ

Ο ΦΡΑΝΤΣ ΣΟΥΜΠΕΡΤ

(Στις 19 Νοεμβρίου του έτους 1933 συμπληρώθη-
καν 125 χρόνια από την ημέρα του θανάτου του
Φράντς Σούμπερτ. Όσο και αν από τότε οι κρι-
τοί άλλασαν, οι σύγχρονοι φιλόμουσοι όλου του
κόσμου και οι μουσικοί εσθιασμένοι πάλι με σεβασ-
μό και βαθύτατη συγκίνηση μπρός στη γλυκειά και
συμπεπληγική αυτή μορφή και ασχολήθηκαν γιά λίγο
με ένδιαφέρον και με την προσωπικότητα και με τό
έργον του. Με την ευκαιρία αυτή και ο μουσικολό-
γος **Οθο - Erich Deutsch** που με ιδιαίτερη πάγια
στοργή έρευνήσε ότι σχετίζεται με τις δημιουργίες
του άθανάτου βασιλέως της μελωδίας, έδημοσίευσε
τρεις επιστολές του Φερδινάνδου Σούμπερτ, άδελ-
φοφ του συνθέτου, πρὸς τὸν έκδοτικὸ Οίκο Μπράιτ-
κοπφ κί Χαίρτελ, όπου γίνεται λόγος γιά την έκ-
δοσι του έργου του τελευταίου αυτού, την φρονι-
δα της όποιας σάν ο πιο ένδειξιμένος μεταξὺ τῶν
κληρονόμων, είχαν αναλάβει. Σχετικῶς μ' αὐτὲς ὁ
Οθο - Erich Deutsch σημειώνει και τις παρακάτω
λεπτομέρειες, άπολότως έγκυρες, άφου δίδονται άπο
αὐτόν).

Σ.Τ.Μ.

Όταν στις 19 Νοεμβρίου 1828 πέθαινε ὁ Φρ. Σού-
μπερτ, σὶδ στίς τὸν άδελφὸν του Φερδινάνδου, στή
Βιέννη, τὸ μεγαλύτερο μέρος του έργου, πὸ κατέλει-
πε, βρισόταν στήν κατοικία του, σὸ δωμάτιο της
μουσικής, σὸ σπὶτι τοῦ Φράντς φόν Σούμπερτ, όπου έ-
μενεν ὁ συνθέτης ἔως τὸ τέλος τοῦ Αὐγούστου 1828.
Εἶναι πῶν ἴόν, πὸς τὰ καθαυτὸ νεανικὰ τὸ ἔργα εἴ-
χαν μείνει σὸν πατρικὸ σπὶτι και ὅτι έγραψε σὸς
τελευταίους μήνες της ζωής του, άσφαλῶς σὸ σπὶτι
τοῦ Φερδινάνδου. Μέσα σ' αὐτὰ ἦταν: Τὸ Κουίντέττο
έγχόρνων, τὰ τραγούδια της συλλογής, πὸι άργότερα
άνωμάστικε «Κόκκινον ἔσσμα», ὁ τρεις τελευταίες σο-
νάτες γιά πιάνο, τρία έκκληροιστικὰ κομμάτια και τὸ
τραγούδι του «τὸ τσοκάνόπουλο πάνω σὸους βράχους».

Ὁ Φερδινάνδος Σούμπερτ, ὁ πὸ ένδειξιμένος ά-
νάμεσα σὸους τρεις άδελφούς του συνθέτου ανέλαβε
τὴ φλόραει τῶν μουσικῶν έργων τοῦ Φραγκίσκου και τὴ
τή λήρση μέχρι του θανάτου του (1857). "Επειτα τὴν
παρέλαβε ὁ γιός της άδελφής του, δικηγόρος, Δόκτωρ
Έντουαρντ Ζνάιτερ, ὡς τὴ στιγμή, πὸι άρχισε ἡ Ικ-
δοσι τῶν άπάντων τοῦ Σούμπερτ άπό τὸν Έκδοτικὸν
Οίκο Μπράιτκοπφ και Χαίρτελ, πὸι άπήτησε τὸ άπό
τοῦ 1894 ἔως τοῦ 1897 χρονικὸ διάστημα.

Εἶναι γνωστὸ, πὸς ὁ Πῖος ὁ Σούμπερτ εἶχε προσ-
φέρει πρῶτα τὸ τραγούδι του «Ὁ βασιλέας τῶν στοι-
χειῶν» (Erlkoenig) και τὸ 1826 ἕνα μεγάλον ἀριθμὸν ἔρ-
γων ένόργανης μουσικής στή φῆρμα αὐτῆ, πὸι τότε
δέν ανέλαβε κανένα άπ' αὐτὰ. Και μόνο, όταν σὸ
1838 ὁ Σοβμαν άνυκάλυψε τὸ ἔργον τοῦ Σούμπερτ σὸ
άδελφου του Φερδινάνδου, στή Βιέννη, άρχισαν νά έν-
διαφέρονται γι' αὐτὸ και ὁ Μπράιτκοπφ και Χαίρτελ.
Στις 31 'Ιανουαρίου 1839 στὰ γενέθλια τοῦ άγαπητέ-
νου πᾶντα νεκροῦ άδελφου, ὁ Φερδινάνδος ἔλλη μιά
φορὰ πρόσφερε ὅλες τὶς πλήρεις συμφωνίες του, κι ὡς
τόσο ὁ μεγάλος έκδοτικὸς Οίκος, ανέλαβε μόνο τὴν έκ-
δοσι της μεγάλης σὲ ντὸ μείζον συμφωνίας και αὐτὸ

άφου τὴν παρουσίασε με καταπληκτικὴ ἔπιτυχία σὸ
«Γκεβάνγκουζ» τῆς Λειψίας ὁ Φέλιξ Μέντελσον.
"Απὸ τὴν ἔποχὴ αὐτὴ άρχίζει μιά ἀλληλογραφία μετα-
ξὺ τοῦ έκδοτικὸ Οίκου και τοῦ Φερδινάνδου μὴ ἀλ-
ληλογραφία, πὸι βότασε ἀριέτον καιρὸ. Τρεις ἐπι-
στολές της ἀλληλογραφίας ἐκείνης παρουσιάσθηκαν
σήμερα γιά πρώτη φορὰ στή δημοσιότητα. Ἡ ἐπιστολὴ
τοῦ 1843 πωλήθηκε σὲ πλειστηρισμὸ σὸ 1951 και
περιῆλθε στήν κατοχὴ τοῦ κ. J. A. Stargard στή Στου-
γάρτη. Οἱ ἄλλες δύο τοῦ 1848 βρίσκονται στήν κρατι-
κὴ βιβλιοθήκη της Βιέννης στή συλλογὴ τῶν χειρο-
γρῶων.

Βιέννη τῆ 6 'Ιανουαρίου 1843

Ἄξιότιμο κύριο,

Παρακαλῶ νά με συγχωρήσετε πὸι μόλις σήμερα
άπάντω σὸ γράμμα Σας της 10 'Οκτωβρίου π. Ἐ. Ὁ
λόγος της άργοπορίας μου αὐτῆς δέν ἔνε ἄλλος άπό
τὸ γεγονός, ὅτι δέν ἔχω παρὰ 14 ἡμέρες πὸι ἔλθοι μέ-
σον τοῦ κυρίου **Mechelli** τὸ πρωτότυπον της παρτιτού-
ρας και τὰ αντίγραφα ἀπὸ τις πάρτες της ὅης συμφω-
νας τοῦ άδελφου μου πὸι μοῦ εἶχατε στείλει. Και
τώρα σπεύδω νά σῶς γνωστοποιήσω, ὅτι πρὸ ὀλίγου
παρέδωσα στήν ταχυδρομικὴν ἄμαξαν διὰ τὴν ἐπείγου-
σαν ἀλληλογραφίαν τις συμφωνίες τοῦ άδελφου μου
Φράντς, ὅπ' ἀριθμῶν 1, 2, 3 και 4. Τὴν ὅπ' ἀριθμὸν 5,
πὸι εἶνε και ἡ βραχύτερη ἀπὸ ὅλες ἄγόρας της 2αν
'Ιουλίου π. Ἐ., στή Λειψία ὁ κύριος **Whistling**. Σᾶς ἔσπει-
λα μόνον ἀντίγραφα τῶν τέσσάρων ἀνωτέρω συμφωνι-
ῶν. Ἄν ὅμως εἴσθε διατεθειμένοι νά ἀποκτήσετε τὴν
μιὰ ἡ τὴν ἄλλη ἀπὸ τις συμφωνίας αὐτές, ἔνε εὐνόητον,
ὅτι θά παραδώσω στὰ χέρια σας και τὰ πρωτότυπά
τους. Στὴν περιπτώσι αὐτὴ βέβαια θά μοῦ ἐπιτροπέσετε
τὰ αντίγραφα. Αυτοῦμαι πολὺ, πὸι δέν μπορῶ νά
ἀναποκριθῶ στήν παράκλησι σας, νά σῶς στείλω μαζὸ
και χωριστὰ γραμμένες πάρτες, γιὰτι δέν ὄπαρχουν,
άφου κομμάδι ἀπὸ τις τέσσερις δέν ἔχει ἀκόμη παιχθῆ.
Τὴν φῆμ, νά ξαναφέρετε στή ζῆτι τις συμφωνίες τοῦ
Σούμπερτ και μ' αὐτὸ νά στήσετε μιά τιμητικὴ στήλη
σὸν μακαριτὴ καλλιτέχνη, θάχατε μόνο σῆς και ἡ
Λειψία μὴ τὸ ἀνεπιτυγμένο πνεῦμα και τὴν κατανόησι
γιά τὴν Τέχνην.

Πρέπει ἀκόμη νά σῶς ἐκφράσω και τις πὸι θερμές
μου εὐχαριστίες γιά τὰ δύο τυπωμένα ἀντίτυπα της
ἔβδομης συμφωνίας, πὸι δέν σῶς εἶχα ζητήσει και εἴ-
χατε τὴ μεγάλη καλωσύνη και μοῦ στείλετε και πὸι
έκαναν τὴν πὸι εὐχάριστη ἐκπληξή.

Παρακαλῶ νά μοῦ ἀπαντήσετε γρήγορα και μὲν ἡ
τὴν πὸι μεγάλῃ ἐκτίμησι.

Ὁ ἀφωσιτωμένος σῶς
Φερδινάνδος Σούμπερτ

Ἴδιοκτῆτης της μουσικῆς κληρονομίας
τοῦ Φράντς Σούμπερτ

Παρακαλῶ νά διευθύνετε τὴν ἀπάντησι σας

Πρὸς τὸν

Φερδινάνδου Σούμπερτ

Καθηγητὴν και ἀρχιμουσικὸν

της Ἁγίας Ἄνας

Βιέννη

*Αξιότιμοι Κύριοι,

Θά συγχάρησθε, πού άπάντω στό δέξιότιμο γράμμα σας τής 11 Σεπτεμβρίου π.ε. μόλις τώρα. Όμως ο ύποχρώσεις πού μου έπισωρεύει τό άπγγέλωμ μου μέ φερώνουν τόσο, πού δέν μω τό επέτρεψν άνωρίτερα άφου μάλιστα, έκτός άπ' αυτό μούτυχε κ' ένας πολύ άργς άντιγραφός.

Χάρω πάρα πολύ, πού σάς βρίσκω πάντα άκόμη νά κλίνετε προς τήν άπόφαση νά έκδόσεται τics συνθέσεις τού Σόμπερν. Έτσι λοβαίνω τό θάρρος νά σάς στείλω μέσον τών κυρίων Η. Diabelli και Cio τρεις όπερες και τρεις λειτουργίες. Οι όπερες εινε τής καλύτερης έποχής τού άποθανόντος: α) «Η σωμωσια» ή «Ο οικιακός πόλεμος» τού Σαστέλλι (1819) «Fierrabraz» τού Κουπελίξερ (1822) και «Άλφόνος» και «Εστρέλλα» τού Ρ. φόν Σόμπερν (1828).

Άπό τόν συγγραφέα τού κειμένου τής τελευταίας αότης όπερας, πού τώρα εινε Σόμβουλος στην προεδρία τής Βαϊμάρης, έλαβα τήν 7ην Φεβρουαρίου τρ έ, ένα γράμμα, όπου μέ παρακαλει νά τού στείλω τό έν λόγω έργο, στη Βαϊμάρη, γιατί ο Φράντς Λιστ, άρχιμουσικός τής Αύλης τής Βαϊμάρης, έπιθυμει νά παρουσιάσει επί τέλους μιά άπό τics όπερες τού Φράντς Σόμπερν. Τού άπάντηση όμως, πώς βρίσκομαι γιά τά ζητήματα αυτά σε διαπραγματεύσεις μαζί σας και πριν τελειώσουν αυτές, δέν μπορώ νά αναλάβω καμμία ύποχρωση σχετικά μί' αυτές.

Άπό τics τρεις λειτουργίες, ή μιά, ή πρώτη, χρονολογείται άπό τό 1814. Άν δέν λάβετε ύπ' όψη σας τή λεπτομέρεια αυτή, φαντάζομαι πώς τίποτα δέν έμποδίζει νάυρετε ένδιαφέρον σ' αυτήν. Η λειτουργία αριθμός 5 εινε τού 1822 και ή αριθμός 6 άπό τό έτος τού θανάτου του. Οι λειτουργίες αριθ. 2, 3, 4, εινε γραμμένες γιά μικρή όρχήστρα και έχουν ήδη τυπωθή. (Μιά άπ' αυτές στην Πράγα άπό τόν έκδοτικό Οίκο Μάρκο Μπέρρα, μέ τό όνομα Führer). Όλες τics συμφωνίες τics εχάτε δψ.

Άπό τics όπερες, αυτές πού έχω άκόμη στό σπίτι μου, εινε οι περισσότερες παλαιότερες έποχής άπό τics: «Τό παλάτι τών γλεντιών τού διαβόλου» σε πράξεις 2 (1814), «Η τετράχρονη φρουρά», έσθυμο μονόπρακτο (1819), «Ο Φερνάνδος» (1815), «Οι φίλοι άπό τής Σαλαμάνκα» κάπως μεγαλύτερο άπό τό προηγούμενο, «Η Έγγύηση» μόνον σκισορισμένο (1816), «Οι διδμοι» μονόπρακτο (1819) «Σκουνοτάλα» (ήμιτελής) (1820), «Η μαγεμένη άρπα» (μελόδραμμα σε πράξεις τρεις) (1821). Άπό όλα αυτά τά μικρότερα έργα του, δέν έχω άκόμη αντίγραφα. Ώς τόσο έργάζονται τώρα οδίακόπα άντιγραφείς, γιά νά μπορέσω νά σάς τά στείλω νά τά δψτε, μόλις μου έκφράσεται μιά τέτοια έπιθυμία.

Έννοείται, πώς άν έχω τήν εύθυμία νά άπαλλαγώ άπό τήν φροντίδα τής έκδόσεως τών μουσικών αυτών έργων, χάρις σε σάς, δέν θά λείψω, μετά τόν διακανονισμό τής συνήθους μεταξú μου συμφωνίας, νά σάς παραδώσω τά πρωτότυπα χειρόγραφα.

Παρακαλώντας σας νά έχω μιά γρήγορη καλή σας άπάντηση διατελω μέ έξαιρετική έκτίμησι.

Ο άφωσιωμένος σας φίλος
Φερδινάνδος Σόμπερντ

ΥΓ. Μέ τics όπερες b. και c. έρχονται μαζί και τά κείμενα, τής όπερας α. θάρρη προσεχός.
(Σημείσεις τού παραλήπτου:)

Έφθασε στις 6 Μαρτίου. Άπάντησις 10 Μαΐου

Ώς άμοιρή γιά όλας τics συμφωνίες και όπερες έξηγήθησαν 3,000 γιορίνια, κατά τό γράμμα τής 19ης Αύγουστου 1847.

Βιέννη 13 Σεπτεμβρίου 1848

*Αξιότιμοι Κύριοι,

Τό άπαιτού γράμμα σας τής 7ης τρέχοντος έλαβα μόλις σήμερα, γιατί λείπει γιά λίγες μέρες σε ταξίδι άναψυχς. Μέ πολλή μου εύχαρίστηση έπιληροφορήθηκα άπ' αυτό, πώς τόσο ο κύριος έπιμελητής σας όσον και ο κύριος διευθυντής τής όρχήστρας τού θεάτρου τής Βαϊμάρης, έπιθυμούν ν' άνεβασημ τics όπερα τού μακαρίτου άδελφου μου και συγκαθημμένα ή «Άλφόνος» και «Εστρέλλα». Έχοντας άπόλυτη έμπιστοσύνη σε σάς και τήν πείρα σας, σάς παραχωρώ τό δικαίωμα, νά ένεργήσετε επί τού προκειμένου, όπως νομίζετε καλύτερα. Κατόπιν τούτου έννοείται, πώς δ,τι άποφασίσετε σεΐς θά τό θεωρήσω σάν νάχε άποφασισθή άπό έμένα τόν ίδιο. Έπίσης και γιά τούς κυρίους Τσιγκεσάρ και Λιστ δέν μπορώ νά έχω καμιά έπιφύλαξη ή έλλειψη έμπιστοσύνης, γιατί εινε γνωστοί—καί μάλιστα τό τελευταίος σ' όλον τόν κόσμο,— σάν δένρωτοι έντιμοι. Νομίζω, πώς τήν δριμύτητα τών γιά λογορισμό μου έκφράσεων τού κυρίου φόν Σόμπερν, πρέπει ν' αποδώσω μάλλον σε άπερισεκψία, γιά' αυτό και βρίσκω, πώς δέν άξίζει τόν κόπο ν' άπαντησω σ' αυτές.

Πάντως θά έπιθυμούσα, γιά νά μπορέσω νά έξασφαλίσω και τούς συγγενεις μου, μόλις οι περισσότερες έπιτρέψουν νά μεταφέρτε έπ' όνόματι σας οριστικούς τά δικαιώματα πώλησεως και έκδόσεως τών μουσικών βιβλίων, (ή, ακριβέστερα, τών μουσικών Έργων) τού άποθανόντος άδελφου μου, περί τών όποίων γίνεται λόγος, στην έπιστολή μου τής 19ης Αύγουστου 1847, νά μου έστέλλετε, τρόπον τινά έναντι 500 γιορίνια.

Εις τόν Άρχιμουσικόν τής Αύλης Κόριον Λιστ παρακαλώ νά έκφράσεται τόν άπεριόριστον σεβασμόν μου και τics έγκαρδιότερες εχρηστισις μου έκ τών προτέρων, γιά τούς τόσους κόπους, εις τούς όποιους εινε διαθεθειμένος νά υποβλήθη γιά τό άνέβασμα τής άνωτέρω όπερας, πού μέ τήν έμπνευσμένη' και δραστήρια διεύθυνσή του δέν μπορει παρά νά πόρρωσιασθή κατά τρόπο ύποδειγματικό κ' έτσι νά μεγαλώση τή φήμη και τού συνθέτου τού μέγαλου έρμηνευτου τού.

Έπαναλαβήτω λοιπόν: «Ο,τι άποφασισετε γιά τήν όπερα τό έχει ήδη άποφασισει μαζί σας και ο μετ' έξαιρέτου ύπολήψμεσ ύπογράφω.

Όλων Σόμπερν
Φερδ. Ουμπέρτ

ΥΓ. Ώςος θά ήταν τό καλύτερο άπό όλα νά μεταβιβάτατε άμέσως τics όπερες στον Ιδ.ο τόν Άρχιμουσικό τής Αύλης κύριον Λιστ.

Σ.
(Σημείωσις τών παραληπτών). Έλήφθη τήν 16ην Σεπτεμβρίου. Έξετελέσθησαν οι έντολές τήν 16ην Οκτωβρίου).

Ο Λιστ άνέβασε στο θέατρο τής Βαϊμάρης τό «Άλφόνος» και «Εστρέλλα» στις 24 Ιουνίου 1854, χάρις νά έπιτύχη μιά δυνατή άπήχησι στο κοινό. Τό δριμύ γράμμα τού Σόμπερν, γιά τό όποιον γίνεται λόγος, οώθηκε μόνο στο πρόχειρο. Τό γράμμα τού Φερδινάνδου άπό τό 1847 μέ τή δεύτερη προσφορά τών έργων τού Φρ. Σόμπερν δυστυχώς μάς εινε άγνωστο. Όποσδήποτε ο «Έκδοτικός Οίκος» δέν έλαβε στην κατοχή του άπό τόν Φερδινάνδο τίποτε άλλο, άπό τήν τελευταία συμφωνία τού συνθέτου.